

Милан П. Миловановић

Иван Р. Марковић

СИЛОС У СМЕДЕРЕВУ

Заоставштина индустријске архитектуре чешких градитеља

Анстракт: Развој пловног пута на Дунаву током периода између два светска рата омогућио је убрзани развој различитих типова грађевина индустријске архитектуре којој припадају пристаништа и луке, приречни хангари, магацини и депои као и делови производних комплекса попут млинова или кланица. Као интегрални део производног процеса складиштења и обраде житарица, Силос у Обласне штедионице у Смедереву на обали Дунава је изграђен почетком четврте деценије 20. века. Пројекат је настао у реномираном чешком атељеу Матије Блеха који је имао искуства у изградњи сличних индустријских постројења и погона током међуратног периода у већим градовима Краљевине Југославије.

Модерна концепција архитектуре стереометријске форме Силоса, смиреним фасадним платнима истакнутих пластичном декорацијом сведених на плитку профилацију хоризонталним трака који потцртавају прозоре, несумњиво одражавају савремена стремљења аутора ове индустријске грађевине. Сложеног, и у већој мери упитног ауторства, забележена као важан индустријски објекат али и као топонимска одредница овог дела дунавског приречја, изградња Силоса у Смедереву недвосмислено одражава индустријски напредак овог стратешки важног града, док специфичним обликовањем истовремено указује и на његово активно праћење савремених дешавања у архитектури. Иако експониран у слици града, објекат Силоса Обласне штедионице, представља споменик међуратног неимарства, док је за његову конструкцију недвосмислено утврђено да представља дело једног од највећих грађевинских инжењера српске и југословенске градитељске сцене Ђорђа Лазаревића.

Кључне речи: Индустријска архитектура, Смедерево, Матија Блеха, Силос, Ђорђе Лазаревић.

Паралелно са развојем у другим областима јавних приходавања, период између два светска рата у Краљевини Југославији обележио је и привредни раст који је омогућио више стандарде живота у краљевини али и отварање нових радних места.

Експоненцијалним годишњим прирастом у пољопривреди, нарочито сточарству и крмној индустрији, указала се потреба за проширењем постојећих индустријских капацитета за прераду и складиштење пољопривредних прерађевина. Имајући у виду да држава због своје територијалне распрострањености није била у могућности да логистички, финансијски и технички подржи изградњу свих привредних објеката, значајну улогу у изградњи индустријских постројења имале су државне и приватне фирме чији су одбори доносили одлуке о изградњи ових објеката специфичне намене.¹

У већим местима и градовима у Србији биле су активне обласне подружнице филијала оних фирми које су финансирале и водиле пословање привредних добара, односно развојну стратегију изградње привредних објеката. Следствено таквој унутрашњој организацији пословања, а у складу са претходном економском студијом, у Смедереву је 1931. године почела изградња монументалног Силоса чију је изградњу водио нарочити одбор Обласне штедионице.

Изградња Силоса је имала и стратешку намену: да унапреди економско и привредно стање смедеревског краја. Пољопривредници би складиштили зрнасту културу у „дунавско Сместиште“, односно нови Силос, залажући је преко рецепис-вараната који су у Обласној штедионици есконттовани, односно исплаћивани до 60% вредности дневних цена. У циљу унапређења постојећег, домаћег квалитета зрна подунавске смедеревске области, затим одржавања тржишне цене и планирање извоза у иностранство, убрзана је идеје о изградњи Силоса – јавног Сместишта у Смедереву.²

Коначно, одлука о изградњи великог Силоса и званично је верификована на седници бивше Штедионице подунавске области од 15. априла 1931. године одобрењем председника Управног одбора Димитрија В. Љотића и председника Надзорног одбора Миливоја Перића као и добијањем дозволе коју је издао бан Дунавске бановине Милан

1 М. Новаковић, „Улога инжењера и архитеката у привреди“, *Технички лист* 20–21, Београд 1934, 301–303.

2 Анон., [Економско-привредни значај нашег Сместишта–Силоса], *Глас Подунавља*, (год. IV, бр. 113), 21. 5. 1933.

|Сл. 1. Општи изглед силоса Обласне штедионице у тренутку довршења

Николић.³ За извођача је изабрана чешка фирма Колбек–Данек, атеље арх. Матије Блеха.⁴ Земљиште за изградњу је бесплатно уступио Суд и Одбор града Смедерева. Изградња Силоса је започета 1. августа 1931. године, а завршена је 1. јуна 1932. године.

3 Анон., [Подизање силоса за зрнасту храну у Смедереву], *Глас Подунавља*, (год. II, бр. 25), 13. 9. 1931; К. Д. Митровић, „Пословање Штедионице Дунавске Бановине Филијала Смедерево“, *Глас Подунавља*, 23. 4. 1933; Д. Срејић, „Архитектура Смедерева од 1918. до 1945. године“, *Смедеревски зборник 2*, Смедерево 2007, 121–143.

4 О делатности чешког пројектантског бироа Матија Блеха у Србији видети: Б. Несторовић, „Постакадемизам у архитектури Београда“, *Годишњак града Београда XX*, Београд 1973, 356; Г. Гордић и Т. Дамљановић, *Београд-Праг. Архитектонске споне*, каталог изложбе, Београд 1997; Т. Дамљановић, *Чешко-српске архитектонске везе 1918–1941*, Београд 2004; Т. Борић, *Теразије: урбанистички и архитектонски развој*, Београд 2004, 134–137; А. Кадијевић, *Естетика архитектуре академизма*, Београд 2005, 354–355; Исти, „Палавичинијева кућа на Копитаревој градини – градитељско остварење Јарослава Прхала и Вјекослава Муршеца“, *Годишњак града Београда LVIII*, Београд 2011, 111–134; Исти, „Индустријска архитектура Београда и Србије: проблеми истраживања и тумачења“, *Годишњак града Београда LIX*, Београд 2012, 11–36; И. Р. Марковић, Ђ. Боровњак и В. Путник, *Чешко-српске везе у архитектури Београда 1863–1941*, Београд 2014.

На основу анализе изградње и проучавања методологије рада Силоса у иностранству, формирана је детаљна студија оптималног рада смедеревског Силоса као и положај на коме је изграђен. Локација за изградњу је одређена у непосредној близини дунавске обале са приступом преко путне мреже, затим железницом и речним путем. На тај начин је обезбеђено несметано снабдевање Силоса потребним ресурсом уколико би један или два од укупно три прилаза била блокирана и тиме онемогућен прилаз транспортним возилима. Осим овога, транспорт сировине из Силоса био је омогућен преко посебног система чеоних и бочних рампи, затим система змијастих цеви и механизмима за ослањање цевне мреже.

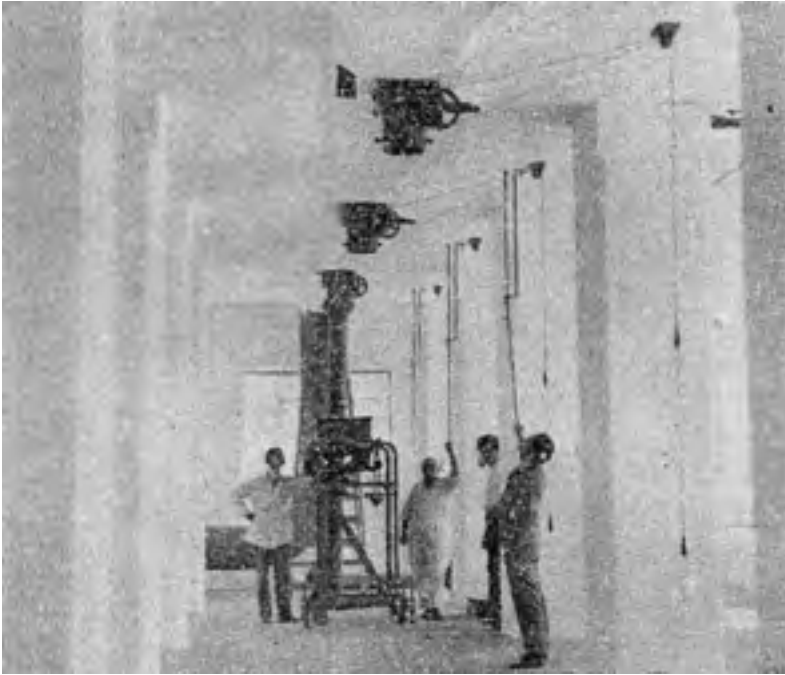
Специфична намена објекта који је морао да обезбеди микроклиматске услове оптималне температуре и влаге у Силосу захтевала је и посебан третман у примени материјала од кога је изграђен у комбинацији армираног бетона и опеке. Наиме, фасадни зидови који су истовремено и носећи од „машинске куће“, односно зграде погона изграђени су од опеке, док је сутерен изведен од армираног бетона због влаге и притиска водене масе током периода када се Дунав изливао из речног корита. Од армираног бетона је изграђен комплетан Силос, осим зидова ћелија, који су изведени од опеке као изолације од спољашње влаге.⁵

Имајући у виду комплексност задатка и сложени систем како надземне тако и подземне конструкције Силоса, било је неопходно изградити ојачавајућу мрежну стопу. Она би спречавала евентуално улагање објекта, што је реална опасност с обзиром на његову висину од преко 30 метара. Ојачавање стопе је са разлогом представљало један од примарних техничких задатака конструктора Силоса јер се, уз све, морало рачунати и на јаке приречне ветрове, нарочито у зимским периодима. Иако су претходно биле планиране силе вертикалног и хоризонталног оптерећења, односно „савијања“ зграде, додатне мере опреза су имплементирани у конструкцију још током изградње. Ове накнадне модификације највидљивије су на основи приземља у коме је разапета унакрст армирана плоча која је пружала додатну статичку стабилност објекта.⁶

Силос поседује подрумски ниво, сутерен и укупно шест спрато-

5 Ђ. Lazarević, „Silos Oblasne štedionice podunavske oblasti u Smederevu“, *Технички лист* 1–2, Београд 1934,5–10.

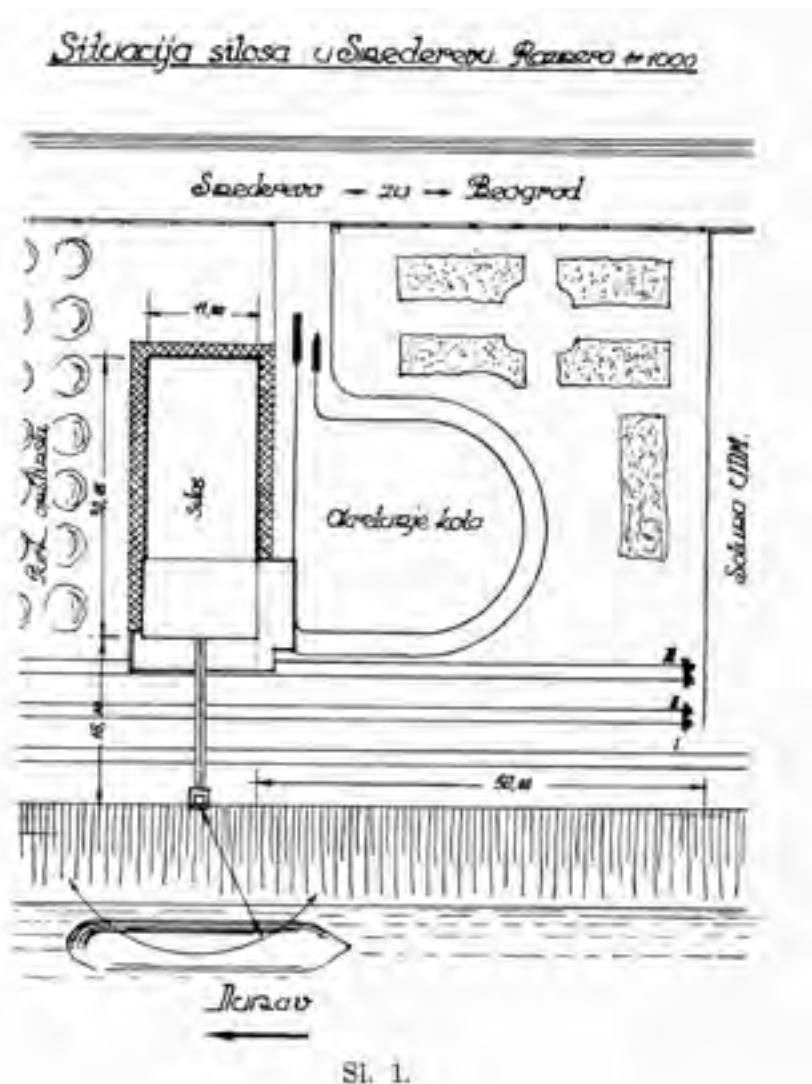
6 Ђ. Lazarević, „Prilozi praktičnoj statici“, *Технички лист* 15, 17, 18, Београд 1930.

Сл. 2. Ентеријер приземља са видљивим низом масивних подупирућих стубаца

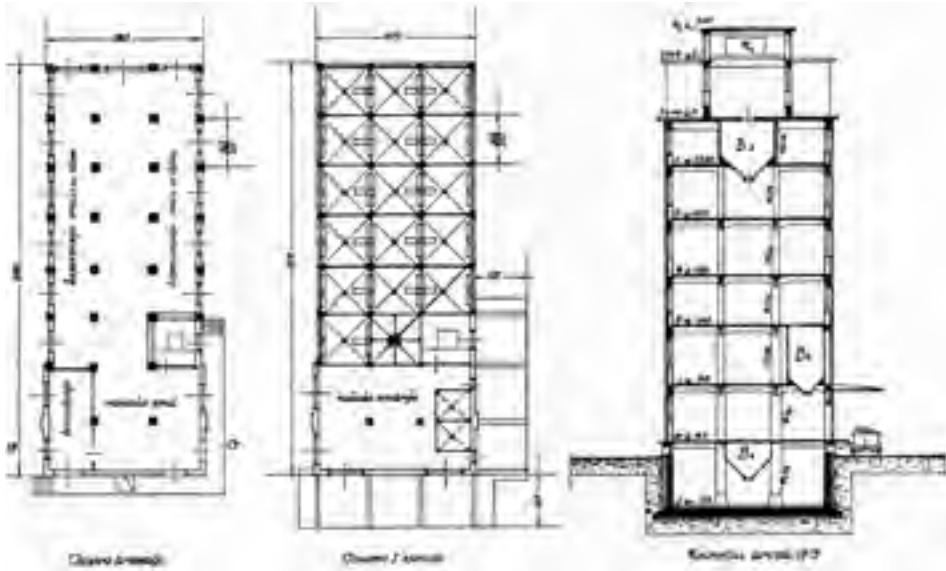
ва од који је последњи намењен смештају машинског постројења за вентилациони систем који одржава оптималну температуру и влажност у коморама Силоса. Осим статичке стабилности изоловање унутрашњости Силоса од спољашње влаге и подземних вода као и повремених плављења Дунава 5м изнад коте редовне одбране од поплава, представљало је посебан изазов за конструкторе овог привредног објекта. Осим овога, приликом завршних радова у зиму 1931. и 1932. године кишни период и константне ниске температуре условиле су примену тада најсавременијих материјала и адитивних смеса али и механичко грејање цемента и малтера као и додавање соли у води приликом изградње.

Коначно, Силос Обласне штедионице подунавске области у Смедереву је изграђен у пролеће 1932. године као тада најсавременији објекат за складиштење жита и пшенице у Србији. Максимални капацитет Силоса за 24 часа је износио до 50 вагона пречишћене зрнасте масе. Имајући у виду да Силос поседује укупно 20 ћелија за депоновање, капацитет антропота је 300.000 вагона. Завидан капацитет сваке ћелије Силоса, око 70 т по ћелији, морао је истовремено да одговори и на сложене захтеве које је прописивао пројекат такве намене.

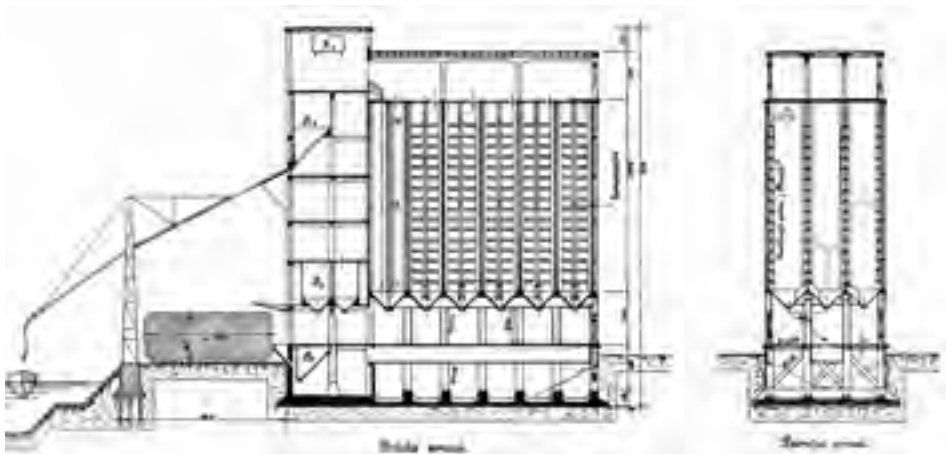

[Сл. 3. Ситуација силоса

Пре свега, водило се рачуна о посебном програму транспорта зрнасте масе у Силос а потом и технолошки процес који је подразумевао пречишћавање хране посебни аспираторима, сортирање, аутоматско мерење, сушење и константно проветравање. Осим пшенице Силос је у различитим ћелијама био намењен и за складиштење зрнасте масе осталих култура попут грашка, пасуља, жита и кукуруза. У смислу технолошког поступка обраде и припреме зрна истиче се куриозитет да је свака врста зрнасте културе имала посебан третман складиштења.

|Сл. 4. Основа приземља и првог спрата и попречни пресек силоса

|Сл. 5. Подужни и попречни пресек

Осим редовне намене Силоса водило се рачуна и о безбедности ускладиштеног садржаја. Наиме, на последњем, 6 спрату, поред техничких просторија налазила се цистерна капацитета 10 кубика воде која је служила за евентуално гашење пожара у Силосу. Цистерна је била прикључен на аутоматску пумпу која је допремала воду из бунара поред Силоса, а не из Дунава јер би се тиме садржај додатно контаминирао услед гашења пожара.

Сл. 6. Детаљ канала за израду тзв. бескрајног платна у сутерену силоса

Комплексни програмски захтеви при изградњи Силоса одразили су се и на посебне вредности ове конструкције, али ништа мање није била садржајна ни сложена историја настанка и извођења радова приликом градње. У том смислу, Силос је најпре одраз тимског рада већег броја стручњака, конструктора, извођача и архитеката који су га обликовали. Без сваке сумње, почасно место у овом низу припада грађевинском инжењеру, доцнијем академику Ђорђу Лазаревићу (1903–1993), личности особене радне енергије, угледном међуратном конструктору и власнику приватне грађевинске фирме, упосленику више међуратних грађевинских и архитектонских бироа и творцу низа најзапаженијих конструкција између два рата у које се могу убројати: конструкција палате „Албанија“, мост преко Вардара у Скопљу, робна кућа „Та–Та“ браће Радојловић у Београду, низ приватних објеката за становање и др.

Ђорђе Лазаревић је, као активни службеник фирме „Матија Блеха архитект“ након дипломирања и одслужења војног рока, од 1928. до средине четврте деценије двадесетог века (1935), када је ова фирма ликвидирана, активно учествовао у статичким прорачунима и разради пројеката за изградњу које је филијала фирме „Матија Блеха“ у великој мери предузимала понајвише током велике експанзије грађевинске делатности у престоници Краљевине Југославије почетком тридесетих година 20. века. Из сачуваних докумената, интервјуа и Лазаревићевих исказа које је давао хроничарима, као и натписа у стручној и периодичној штампи, може се стећи увид у Лазаревићева ангажовања на свим сложеним захватима при изградњи већих и значајнијих престоничких објеката, а посебно оних који су захтевали предан и стручан ангажман у домену конструкције, попут: стамбено-пословне зграде са биоскопом Велизара Митровића у Кнез Михајловој улици и на Обилићевом венцу (1931. и 1940)⁷, зграде трговца Душана Попова у Француској улици⁸, зграде Милисава Радосављевића Ђурчије са биоскопом „Сити“ на Теразијама⁹, робне куће „Та–Та“ браће Радојловић у Кнез Михаиловој¹⁰, хотела „Мажестик“¹¹ и других. Забуну у тумачењу улоге једног грађевинског инжењера у стриктно архитектонској обради уносиле су Лазаревићеве белешке о „пројектовању“ ових зграда које нису детаљније валоризоване, а које су у свом извођачком делу носиле печат филијале фирме „Матија Блеха архитект“.¹²

Иако услед историографски недовољно расветљених околности и у пуној мери непостојеће техничке документације о изградњи (чак ни на нивоу планова за одобрење у општини или на вишем државном

7 Архитектонско обликовање извршили су архитекте Николај Краснов и Јован Бјеловић.

8 По иницијалном пројекту арх. Драгише Брашована, овај објекат је довршио арх. Андреј Папков.

9 Пројекат је потписао архитекта Јарослав Прхал.

10 Овај пројекат је 1935. године, потписао арх. Ђорђе Лазаревић, док је у архитектонском обликовању учествовао тада млади архитекта Владета Максимовић. Одређене детаље, попут излога са посебно загреваним стаклом против орошавања, радио је архитекта Милан Злоковић.

11 Власник објекта и пројектант хотела је био архитекта Милан Минић.

12 На стриктна питања саговорника о Лазаревићевом учешћу стиче се шири увид у његово ангажовање. Па тако, на пример, архитекти Урошу Мартиновићу Лазаревић о ауторству архитектуре приватне стамбене зграде у Цетињској улици напомиње да, и поред потписаног плана његовим именом, он, заправо, није био стварни аутор објекта, већ да је објекат пројектовао млади архитекта Оливер Минић. Без конкретних доказа, сличне атрибуције могле би се извести за стриктно архитектонски рукопис присутан и на другим зградама чије пројекте је потписао Ђорђе Лазаревић, од којих изузетно место припада стамбеној згради у Таковској 9. Ово остварење минуциозних детаља фасаде је свакако морала потицати од образованог, нама данас непознатог архитекте, вештог познаваоца композиција спољашњости и унутрашњег стамбеног склопа, али и солидног владоца ентеријерским обрадама зидова, плафона и подова.

нивоу), поред обимног посла на разради и пионирском подухвату грађења индустријског објекта Силоса у Смедереву, чији је пројекат несумњиво припао арх. Ђорђу Лазаревићу, данас, после обимних сазнања о улози архитеката који су се у домаћој средини појавили одмах после Првог светског рата у филијали „Матија Блеха архитект“, склони смо да верујемо да је коначна и завршна обрада Силоса Облачне штедионице подунавске области у Смедереву ипак, најпре дело неког од чешких архитеката који су активно ангажовани у овој фирми. Овде се првенствено мисли на инжењера и архитекту Јарослава Прхала чији се пројектантски рад везује за читав међуратни период: од доласка у Београд 1922. године све до избијања рата 1941. године, Прхалови објекти најчешће су замишљани и реализовани у складу са духом времена и актуелним архитектонско-обликовним тенденцијама; недовољно проучен и у историографији потиснут, архитекта Јарослав Прхал је био један од најчешћих потписника пројеката атељеа Матија Блеха: од академизма репрезентативне зграде Српско-Американске банке у Краља Милана, одјека ар декоа на згради Југословенске банке на Теразијама са почетка треће деценије, до зграда у духу зрелог модернизма које су већ настајале под самосталним ауторским печатом Прхала, какве су зграда Милисава Радосављевића са биоскопом „Сити“ на Теразијама и зграда Јиндржиха Зборжила у Краља Петра улици (1938). Могућа потврда ранијег заједничког рада Прхала и Лазаревића могла би се пронаћи управо у објекту Радосављевића где је Прхал потписник и аутор архитектуре, док ауторство над конструктивним делом пројекта за биоскоп недвосмислено припада Ђорђу Лазаревићу који је овај пројекат више пута наводио у попису својих радова. Његов посебни допринос сагледава се најпре у креирању иновативне конструкције крова и балкона дворане и увођењу танких армиранобетонских зидова и низова укљештења армиранобетонских елемената.

Поједини детаљи видљиви на сачуваним репродукцијама и техничким елаборатима, иако несигурни, упућују на могући Прхалов удео у архитектонској обради Силоса: ту се пре свега мисли на једначење техничке обраде и рукописа на елаборатима за друге Прхалове грађевине које је подизао у Београду, посебно за вилу Милисава Марковића у Цвијићевој улици али и сопствену кућу у Книћаниновој 10 у Београду и за сада познатих делова елабората за Силос. Овај, иако недовољно сигуран податак (иза свих исцртаних планова могло

је стајати сасвим различито техничко лице, сарадник у бироу Матија Блеха или напросто технички цртач) указује на могући скуп актера који су могли да заједнички спроведу замисао о Силосу у дело, и посебно да архитектонски уобличе једну утилитарну грађевину какав овај објекат свакако јесте.

Са друге стране, Лазаревићеви стручни текстови о току настајања Силоса, публиковани непосредно по завршетку градње, пружају не само детаљна инжењерска сагледавања проблема, употребљене машинске и друге склопове, већ се, истина у мањем обиму, осврћу и на архитектонско обликовање наглашавајући искреност у примени примарне архитектонске пластике. Такође, Лазаревић помиње и вертикални низ прозора као основни принцип композиције тракта у коме је смештено степениште, али и хоризонтални: у сали на петом спрату и у приземљу. Осим тога, празна, мирна равна површина главног корпуса грађевине место је положаја ћелија Силоса, док истакнути стубови приземља, који чине приземље „монументално пластичним“, указују на моћну конструкцију која носи тешку масу. Поменута је и велика прецизност у извођењу оштрих линија и у обради великих равних површина које наглашавају „чар“ саме архитектуре Силоса, симболишући, како је забележено, „механичку прецизност унутрашњости“ која симболише један „велики механизам“ што га је Силос представљао. У Лазаревићевом стручном приказу наглашена је потреба за хигијенским приликама и „обиљем светлости како би се радништву припремио пријатан боравак у просторијама у којима, према природи посла, мора бити тежак ваздух“.¹³

У оваквој тежњи ка принципима модерне архитектуре, која је почетком четврте деценије све више и систематичније примењивана на најразноврснијим објектима, може се уочити одраз времена настанка индустријске зграде Силоса. Објављене фотографије нагласиле су ове принципе на најефектнији начин. Но, и поред концизног и сасвим јасног описа форме, на самом објекту могу се уочити детаљи који одају намере за стриктно архитектонским уобличавањем индустријског објекта.

Низ прозора машинског постројења ствара контраст слепим, празним плохама главних смештајних капацитета. Ови прозори, повеза-

13 Ђ. Lazarević, „Silos Oblasne štedionice podunavske oblasti u Smederevu“, *Технички лист* 1–2, Београд 1934,5–10.

ни плитким тракама, пружају се у правцу према Дунаву. Колико год инсистирање на строгости излагања чисте конструкције може да се учини као назнака новог и до тада ретко коришћеног елемента у грађењу, дотле, ови прозори, са истакнутим потпрозорним и натпрозорним плитким профилним тракама, упућују на поуке раног модернизма када су све обликовне опције биле отворене и када је објектима требало дати довољан садржајнији лик. Начини декорисања и облагања неконструктивним испадима, који су служили артикулацији маса, били су блиски чешким архитектима, посебно архитекти Јану Дубовом који је стварао у исто доба и који је инсистирао на наведеним акцентовањима и артикулацији плоха, прозорских низова и слепих површина. Дубови је, не треба заборавити, дошао у Београд управо као службеник фирме Матија Блеха са арх. Јарославом Прхалом и није искључено да се сфера утицаја протезала и укрштала између ова два неимара на ширем нивоу.

Перфорације зидних платана разнолико су третиране у општој композицији целине: степенишни простор просветљавају низови следствено ужих отвора распоређених у вертикалном непрекинутом низу. Поједина секундарна пластика чини се да је рецидив сасвим раних времена, какав је, на пример, равни венац који тече дуж слепих површина масивног кубичног волумена ћелија Силоса. Ова маса олакшана је у приземљу ситним повлачењима зидова испуне између армиранобетонских стубова, док су сви прозори у оригиналу добили мрежу међуподела, која се као стандард готово ексклузивно провлачила као мотив у индустријској архитектури, чак и мање амбициозног карактера. Контрастирањем пуног и празног, распоредом маса у коме је посебан акценат стављен на ужем делу објекта у виду поткровне куле која надвишава слепог паралелопипеда, добила се динамична структура целине.

И поред утилитарне, строго одређене функције и архитектуре која је проистекла из ње, на објекту се уочава и неколико декоративних мотива новог доба оличених у рељефним, брижљиво постављеним натписима, али и монограму фирме „МБ“ видљивом са подужне стране волумена. Сви ови детаљи, као и крајње брижљиво пројектован помоћни објекат приземног анекса, са пажљиво аплицираним вертикалним низом латиничних слова која објашњавају саму функцију објеката, али и са луцидним кровним надзитком који се у виду четвртлучног сегмента спушта до ивице завршетка, указују на сву ви-

шеслојност коју комплекс објекта Силоса и данас нуди посматрачима и проучаваоцима и резултат су синергије проистекле из заједничког рада знаменитог грађевинског инж. Лазаревића и до данас непознатих чешких стваралаца, уполеника у филијали бироа „Матија Блеха архитект“.

Белешка о ауторима

Милан П. Миловановић
Београд
Контакт: milanpmilovanovic@gmail.com

Иван Р. Марковић
Београд
Контакт: mmim.dbrasovan16@gmail.com

ЛИТЕРАТУРА

Борић, Тијана. *Теразије: урбанистички и архитектонски развој*, Београд 2004, 134–137.

Гордић, Гордана. и Дамљановић Тања. *Београд–Праг. Архитектонске споне*, каталог изложбе, Београд 1997.

Дамљановић, Тања. *Чешко-српске архитектонске везе 1918–1941*, Републички завод за заштиту споменика културе, Београд, 2004.

Кадијевић, Александар. *Естетика архитектуре академизма*, Београд 2005, 354–355.

Кадијевић, Александар. *Индустријска архитектура Београда и Србије: проблеми истраживања и тумачења*, Годишњак града Београда LIX, Београд 2012, 11–36.

Кадијевић, Александар. *Палавичинијева кућа на Копитаревеј градини – градитељско остварење Јарослава Прхала и Вјекослава Муришеца*, Годишњак града Београда LVIII, Београд 2011, 111–134.

Марковић, Р. Иван, Боровњак, Ђурђија и Путник Владана. *Чешко-српске везе у архитектури Београда 1863–1941*, Каталог изложбе 1, Етнографски музеј, Београд, 2014.

Несторовић, Богдан. *Постакадемизам у архитектури Београда*, Годишњак града Београда XX, Београд 1973, 356.

Новаковић, Миодраг. „Улога инжењера и архитеката у привреди“, *Технички лист* 20–21, 1934, 301–303.

Срејић, Данијела. „Архитектура Смедерева од 1918. до 1945. године“, *Смедеревски зборник* 2, 2007, 121–143.

ОБЈАВЉЕНИ ИЗВОРИ

Аноним, „Економско-привредни значај нашег Сместишта-Силоса“, *Глас Подунавља*, 21. 5. 1933.

Аноним, „Подизање Силоса за зрнасту храну у Смедереву“, *Глас Подунавља*, 13. 9. 1931.

Lazarević, Đorđe. „Silos Oblasne štedionice podunavske oblasti u Smederevu“, *Технички лист* 1–2, 1934, 5–10.

Lazarević, Đorđe. „Prilozi praktičnoj statici“, *Технички лист* 15, 17, 18, 1930.

Митровић Д. К. „Пословање Штедионице Дунавске Бановине Филијала Смедерево“, *Глас Подунавља*, 23. 4. 1933.

ИЗВОР ФОТОГРАФИЈА

Лазаревић, Ђорђе. „Силос Обласне штедионице подунавске области у Смедереву“, *Технички лист* 1–2, 1934, 5–10.

Summary

Milan P. Milovanović

Ivan R. Marković

SILO IN SMEDEREVO. LEGACY OF THE INDUSTRIAL ARCHITECTURE OF CZECH BUILDERS

In the time of erosion of all values, the recognition of the architectural and historical features of the architecture of industrial heritage is set as one of the important goals of the study of the national architecture of the modern era. In that sense, even exposed in the image of the city, the building of the Silo of the Regional Savings Bank is a true monument of the building interwar achievement, and its construction is the work of one of the largest construction engineers of the Serbian and Yugoslav architectural scene, Đorđe Lazarević. Carefully designed, technologically and by its organization Silo presents is one of the indispensable corner stone of the local economy. Originated in an uncertain and, for the economy of the disastrous period of the overwhelming economic crisis, the Silo of the Regional Savings Bank, and today, in the processed state (and this is primarily thought of the window elements that have recently been changed by inadequate impersonal type products that were not even dimensionally followed the original) recalls the fact that significant works, beyond the eyes of the wider public, are caught in the sea of innocence and inadequate use. Recognizing the true values of one time, with putting on the imaginary map of cultural goods, with their reconstruction and revitalization, is setting up for new generations of researchers, students and conservationists as a challenge that needs to be adequately responded from the expert side.